

7/211

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı: B.09.0.SGB.0.00.21.610/ 2936
Konu: Kütahya Milletvekili
Prof.Dr. Alim IŞIK'ın
Yazılı Soru Önergesi

.../.../2011
20 Ekim 2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 06.10.2011 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-21536 sayılı yazınız.

Kütahya Milletvekili Prof.Dr. Alim IŞIK'ın Bakanlığımıza yöneltmiş olduğu, T.B.M.M. 7/211 Esas No'lu yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Erdoğan BAYRAKTAR
Bakan

EK :
Cevap Yazısı (4 Sayfa)

**KÜTAHYA MİLLETVEKİLİ
SAYIN PROF.DR.ALİM IŞIK'IN
T.B.M.M. 7/211 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR :

Kütahya ili Tavşanlı İlçesi sınırları içinde bulunan Eti Gümüş A.Ş. **Gümüş Üretim Tesislerine ait atık depolama havuzlarından** biriside 07.05.2011 tarihinde meydana gelen **yıkılma** nedeniyle kamuoyuna yansıyan **Siyanür tehlikesiyle** ilgili olarak bugüne kadar Bakanlığınızca kamuoyunu rahatlatıcı bir açıklamada bulunulmamıştır. Değişik tarihlerde ulusal medyada da yer alan bu konuya ilişkin Bakanlığınızca şimdiye kadar ne tür çalışmaların gerçekleştirildiği ve ne tür tedbirlerin alındığı bölge halkı tarafından bilinmek istenmektedir. Anılan tesislerin özelleştirildiği 2004 yılından bu yana Bakanlığınızca yapılması gereken denetim faaliyetlerinin yapılmadığı yönünde medyaya da yansıyan çeşitli iddialarla ilgili olarak;

1-Eti Gümüş A.Ş. tarafından işletilmekte olan anılan tesislerdeki gümüş madeni işletmeciliğine yönelik olarak 2004 yılından bu yana gerekli denetimlerin yapılmadığı iddiaları doğru mudur?

2-Özelleştirildikten bu yana anılan tesislerde hangi tarihlerde kaç kez ne tür denetimlerde bulunulmuştur? Yapılan denetimlerde ne tür eksiklikler tespit edilmiştir?

3-Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi konusunda işletme yetkilileri zamanında uyarılmış mıdır? Uyarıldı halde işletme yöneticileri tarafından zamanında gerekli tedbirlerin alınmadığı eksiklikler nedeniyle söz konusu atık barajı yıkılma olayının gerçekleştiği iddiaları ne derece doğrudur?

4-Söz konusu atık barajının ıslahı veya yenilenmesine ilişkin projeler var mıdır? Varsa bu projelerin teknik özellikleri işletme koşulları nasıldır?

5-Söz konusu işletmeye ait ÇED raporu ve işletme ruhsatı hangi tarihlerde hangi birimler tarafından verilmiştir?

6-İşletmenin, bu rapor ve işletme ruhsatına aykırı herhangi bir faaliyeti olmuş mudur? Oldu ise bu faaliyetlerle ilgili olarak Bakanlığınızca ne gibi işlemler yapılmıştır?

7- 07.05.2011 tarihinde meydana gelen atık havuzu yıkılması olayı ve çevreye olan olumsuz etkileri konusunda Bakanlığınızca ne gibi önlemler alınmıştır? O tarihten buyana Siyanür veya ağır metal zehirlenmesi konusunda ne gibi bulgulara ulaşılmıştır? Bu konuda Bakanlığınızca kamuoyuna yayınlanan bir rapor var mıdır?

CEVAPLAR:

1,2,6- Eti Gümüş AŞ Tesislerinin Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Ek-2 kapsamında 28/03/2007 tarihli B grubu Emisyon İzni ve bu izine bağlı teyid ölçümü ve denetim raporları bulunmakta olup, gerekli denetimlerin yapılmadığı iddiası doğru değildir. Tesis kapalı sistem çalıştığı, sıvı ve katı atıklarını atık barajlarında muhafaza ettiği için 2001/1 sayılı Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile Deşarj Muafiyet iznine sahip bulunmaktadır.

2004 yılında özelleştirilen tesis daha önceki yıllarda da mevzuat gereği İl Sağlık Müdürlüğüne denetlenmiştir. 2006-2007 yıllarında yapılan denetimlerde emisyon yönünden uygun bulunan tesise emisyon izni verilmiştir.

Tesis deşarj izninden muaf olduğu için haftalık gözlem kuyularından alınan su numuneleri analiz sonuçlarıyla siyanür sızıntısı yönünden aylık raporlarla kontrol altında tutulmuş, olumsuz bir sonuçla karşılaşmamıştır. Tesis atık yağlar, hurdalar, lastikler ve çeşitli bildirimler konusunda Kütahya Valiliği Çevre Yönetim Birimine düzenli rapor göndermektedir. Kütahya Valiliğinde tesise ait Ulusal Atık Taşıma Formları muhafaza edilmektedir.

Tesis, Bakanlık makamınca 1 yıl önceden planlı denetim programına alınarak 27/10/2009 tarihinde çevre mevzuatı yönünden birleşik denetime tabi tutulmuştur. Denetimde herhangi bir eksiklik bulunmamıştır.

21/05/2010 tarihinde tesis liç veriminin artırılması amacıyla ön lisans müracaatı konusunda denetlenmiştir.

20/09/2010 tarihinde tesis Demir Çelik sektöründen alacağı baca tozu konusunda yerinde denetlenmiş, tutanak tanzim edilmiştir.

22/10/2010 tarihinde tesis toz ve gürültü yönünden denetlenmiş, yerinde tutanak tanzim edilmiştir.

07/05/2011 tarihinde sedde yıkılmasıyla ilgili olarak tutanak tanzim edilmiştir. Ayrıca acil önlem raporu düzenlenmiştir.

14/05/2011 tarihinde atık barajı yağmur suyu kanallarıyla ilgili tutanak tanzim edilmiştir.

Uygulanan İdari Yaptırımlar:

-Atık varillerle ilgili olarak 28/04/2008 tarihli ve 12 sayılı idari yaptırım kararı ile 346.683 TL idari para cezası verilmiştir.

-Tesisin Tavşanlı İlçesi Aliköy Beldesi Dulkadir Mahallesi kullanma suyu deposuna proses suyu kaçırmaması nedeniyle 13/06/2011 tarihli ve 35 sıra nolu idari yaptırım kararı ile 4.273.845 TL idari para cezası verilmiştir. Bu olayın 07/05/2011 tarihli ara sedde yıkılması ile ilişkisi yoktur. Bu konu hakkında Kütahya Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

-Atık Barajı İyileştirme planı ile ilgili olarak 12/07/2011 tarihli ve 43 sayılı idari yaptırım kararı ile 8.544 TL idari para cezası verilmiştir.

-Bakanlıkça ve Valilikçe 1,2,3 ve 4 numaralı atık barajlarına atık verilmemesi konusunda yasaklamaya uyulmadığı için 14/09/2011 tarihli ve 47 sayılı idari yaptırım kararı ile 427.380 TL idari para cezası verilmiştir.

-Bakanlıkça 5 numaralı atık barajına inşaatı aşamasında taahhüt ihlali olarak 13.226 TL idari para cezası verilmiştir.

3-Söz konusu sedde yıkılması konusunda tesisin önceden uyarıldığı iddiası doğru değildir. Seddelerin stabilitesi ve mukavemetinin kontrol ve denetimi sorumluluğu mevzuat açısından Bakanlığımızda olmamasına rağmen 04/10/2010 tarihinde Macaristan'da yaşanan atık barajı yıkılması olayından hareketle Kütahya İlinde risk ihtiva ettiği düşünülen iki büyük tesisten (Eti Gümüş AŞ ve Emet Eti Bor İşletme Müdürlüğü) atık barajlarının mukavemeti, depreme karşı güvenilirliği, düşey ve yanal deplasman olup olmadığı konularında üniversite araştırması ve raporu istenmiştir. Atık barajlarında risk olup olmadığının araştırılması, risk varsa önceden tedbir alınmasına yönelik bir araştırma talebidir. Konu basına farklı intikal ettirilmiştir. Tesis, atık barajlarının mukavemetinin araştırılması konusunda ODTÜ ile anlaşmış olup, ODTÜ'nün kendilerine önerdiği iyileştirme çalışmaları halen devam etmektedir. DSİ işin başından bugüne kontrol ve denetim faaliyetini sürdürmektedir.

4- 25/03/2011 tarihinde dört atık barajı ile ilgili iyileştirme planı Eti Gümüş A.Ş. tarafından Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Bakanlığımıza sunulmuştur. Bakanlığımızın 10/06/2011 tarihli ve 53467 sayılı yazısı ile mevcut dört atık barajının iyileştirme planlarının uygun bulunmadığı ve söz konusu dört atık barajının kapatma işlemleri ile ilgili iş termin planının sunulması gerektiği Eti Gümüş A.Ş.'ye bildirilmiştir. Tesisin işletmeye alındığı 1987 yılı standartlarına göre yaptırılan 1,2,3 ve 4 no'lu atık barajları günümüz kriterlerini karşılamadığı için Bakanlığımızca eski atık barajları hakkında şirketin sunduğu iyileştirme projesi uygun görülmemiş, kullanımları sonlandırılmıştır. Eski barajlarda sızdırmaya yönelik bir olumsuzluk yaşanmamıştır.

5-1,2,3 ve 4 no'lu atık barajı tesisleri için 23/03/1988 tarihinde yapı kullanma izni verilmiştir. 29/11/2006 tarihinde ÇED Yönetmeliği Kapsamı dışında değerlendirilmiştir.

5 inci atık barajı için 20/11/2009 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığınca ÇED olumlu kararı verilmiştir.

5 inci atık barajı için, Düzenli Atık Depolama Yönetmeliğine göre revizyon çalışması ve hafriyat depolama sahasının genişletilmesi için 31/03/2011 tarihinde Kütahya Valiliği tarafından ÇED gerekli değildir kararı verilmiştir.

Tesis Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında Ek-1 listesinde yer aldığından 04/07/2011 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığınca geçici faaliyet belgesi verilmiştir.

Firmaya 12/08/2011 tarihinde Kütahya İl Özel İdaresi tarafından Gayrisihhi Müessese Ruhsatı verilmiştir.

7- Sedde yıkılması olayının insan sağlığına ve çevre kirliliğine sebebiyet vermemesi için Kütahya Vali Yardımcısı başkanlığında ilgili kurumların üst yöneticileriyle kurulan Üst Denetim Heyeti tarafından çalışmalar sürdürülmüştür. Acil durum riskin ortadan kalkmasıyla çalışmalar 06/07/2011 tarihinde sonlandırılmıştır. Alınan önlemlerden bazılarına aşağıda verilmiştir.

Tesisin üretim faaliyeti 07/05/2011 tarih saat 15:30 itibari ile durdurulmuştur.

Atık barajlarına yeni yük gelmemesi için regülatör diye ifade edilen pompa sisteminden su alınması durdurulmuştur.

ODTÜ tarafından hazırlanan ve sedde yıkılmasının meydana geldiği tarihte yazım aşamasında olan rapor uyarınca, şirketin ana sedde olan 1 numaralı seddenin güçlendirilmesine derhal başlaması sağlanmış, güçlendirme işlemi de DSİ uzman ekibince denetlenmiştir.

Yapımı devam eden 5 no'lu atık barajının acil durum gereği hızlı bir şekilde tamamlanması için Avrupa standartlarına uygun proje revizyonları yapılmış, şirket talimatlandırılmıştır. Yeni atık barajının kontrolü DSİ, İl Çevre Orman Müdürlüğü, Bakanlığımız, Müşavir bir firma ve Dumlupınar Üniversitesi Bilim Heyetlerince yapılmıştır.

Olası en büyük risk ihtimali düşünülerek ana seddenin yaklaşık 100-200 metre uzağına çepeçevre güvenlik seddi inşa ettirilmiştir.

Acil durum sürecince tesise yakın yerleşim yerlerinden İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sabah ve akşam olmak üzere içme suyu numunesi alınmış, Valilik web sitesi kanalıyla basın ve halk bilgilendirilmiştir. İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce günlük olarak gözlem kuyularından, yüzey sularından sızma olup/olmadığı konusunda numune alınmış, numuneler Bakanlığımız Çevre Referans Laboratuvarı, yeterlikli laboratuvarlar ve Eti Gümüşün Laboratuvarında (kodlama yöntemiyle) analiz ettirilmiş ve yapılan analiz sonuçlarında değerlerin Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nde belirtilen değerlerin altında olduğu belirlenmiştir.

Acil durum sürecince ilgili kamu kurumlarından oluşturulan teknik bir ekiple tesis 7/24 esasıyla takip ve izlemeye alınmıştır. Teknik ekibin raporları günlük olarak Valilik ve Bakanlık tarafından değerlendirilmiştir.

Acil durum sürecince 1 no'lu seddenin zarar görmemesi için 2 nolu sedde üzerine gelen basıncın azaltılması amacıyla uzmanların raporları doğrultusunda 7/24 kontrollü deşarj yapılmıştır.

Konu hakkında ihtisas sahibi olan birçok bilim insanı ve kurum sahaya davet edilmiş öneri ve görüşlerinden faydalanılmıştır.

Kısmi sedde yıkılmasıyla alakalı olarak siyanür veya ağır metal kirlenmesi oluşmamıştır. Acil durum süreci boyunca halk ve basın Valilik web sitesi kanalıyla bilgilendirilmiştir. Halen Valilik web sitesinde konu hakkında basın bültenleri ve analiz raporları mevcuttur. Ayrıca Çevre ve Orman Bakanı tarafından 09/05/2011 ve 31/05/2011 tarihlerinde Kütahya Valiliğinde yapılan Basın toplantısı yoluyla kamuoyu bilgilendirilmiştir.

Konu detaylı bir şekilde ve bütün açıklığıyla Kütahya Valiliğince hazırlanan "Endüstriyel Bir Kazada Kriz Yönetimi Deneyimlerimiz ve Stratejik Yaklaşımlar" isimli kitapla da anlatılmıştır.